

wat leede oogen ze de *Libertas Academica* (academische vrijheid, K. S.) aanzag, en eer nog in de Middeleeuwen de Overheid de Universiteit omtuinde, sloeg haar de Kerk aan den band. Een toelag, die ten volle begrijpelijk was, want en Kerk en Universiteit zijn beide geestelijke machten, die van oudsher in onderling stoeien lust hadden; eer ze er om dachten aan het krakeelen raakten; en, toen de strijd heeter ging worden, al spoedig met sport-hartstocht de ooren spitsten, om te merken wiens haan koning zou kraaien. Zoo kon de Kerk den Universiteiten geest smoren, of gelijk 't ten onzen uitkwam, de Universiteit de Kerk vergiften. Ook onze Vrije Universiteit dreigde reeds meer dan eens van kerkzijde in de klem te komen, en ik zal mij wel wachten te loochenen, dat ze niet reeds met den kleinen teen van haar linkervoet in die klem vastzit."

Vervolgens spreekt dr. Kuyper over de vraag, of de Theologische Faculteit in de opleiding al dan niet haar eerste roeping vinden moet, wat hij ontkent, en merkt vervolgens nog op:

"Daarnaast is ook de personeel-kerkelijke band, dien men bij de overige faculteiten heeft aangelegd, evenmin van bedenking vrij, al is hier nabootsing van wat onze vaders deden."

Me dunkt, het is duidelijk, dat dr. Kuyper wel degelijk heeft gelet op het „verband van de Theologische Faculteit met onze Geref. Kerken". Zelfs ging hij nog iets verder.

Tenslotte zegt dr. v. Es:

"In ieder geval is dit verband contractueel, zooals prof. S. terecht ook zelf opmerkt, gelijk dergelijke contractuele verbanden ook met andere corporaties bestaan of mogelijk zijn. Hierbij is het verband dus vrijwillig aangegaan, en ten allen tijde opzegbaar. Een duidelijk bewijs hoe onze V.U. haar „vrijheid" niet doctrinaal opvat, noch als een vorm van losbandigheid, maar gaarne bijv. ook het gezag en de zelfstandigheid der Kerken op haar eigen gebied erkent. De band welke onze Theologische Hoogeschool aan de Kerken bindt hangt daarentegen samen met het karakter en het doel zelf van onze School, en behoort tot haar wezen. Wie dien band zou zoeken los te maken, zou van onze School wat anders maken dan zij volgens haar wezen en bestemming is, en daardoor haar bestaan, en ook haar bestaansrecht in onze Kerken aantasten. En dit kan toch prof. S. niet bedoelen."

Omdat de hier aangesneden kwestie of geen of geen vrij uitvoerig antwoord waard is, en ik mijn ruimte deze week al meer dan verbruikt zie, wil ik, wat ik op deze laatste opmerkingen te antwoorden heb, liever bewaren tot de volgende week. Dat zal dan meteen het slot zijn.

K. S.

Promotierecht.

Wij ontvingen onderstaand persbericht:

Door een aantal predikanten en kandidaten, oud-leerlingen van de Theologische School te Kampen, is het volgende schrijven gezonden aan de a.s. Generale Synode der Geref. Kerken:

Weleerwaarde en Eerwaarde heeren en broeders, Ondergeteekenden, die allen aan de Theologische School van de Gereformeerde Kerken in Nederland te Kampen hun kandidaats-examen hebben afgelegd, nemen de vrijheid zich tot Uw vergadering te wenden met het verzoek, thans over te gaan tot het geven van de vrijheid en de opdracht aan de colleges van Curatoren en Hoogleraren, elk naar zijn karakter, tot de opening of instelling en de regeling van de mogelijkheid tot doctoraal-studie en promotie aan de Theologische School te Kampen.

Omdat de zaak van het promotierecht reeds meermalen langs den kerkelijken weg op de Generale Synode is gebracht, meenen wij, dat wij ons rechtstreeks tot Uw vergadering moeten wenden.

Hierbij golden voor ons de volgende overwegingen: 1o. De Generale Synode, in 1936 te Amsterdam vergaderd, heeft de kwestie van bovengenoemde doctoraal-studie en promotie opnieuw in studie gegeven;

2o. De beslissing over deze aangelegenheid berust alleen bij de Generale Synode.

Het zal wel niet noodig zijn te verklaren, dat wij met ernst hebben nagegaan wat de verschillende Synodes over deze zaak gezegd hebben. Het besluit van 1936 leert echter, dat nog geen definitieve beslissing genomen is.

Het is ons niet onbekend, dat sinds het besluit der Synode van 1914 voor ons de weg tot promoveeren aan de Vrije Universiteit openstaat.

Wij meenen echter dat het alleszins wenschelijk is dat wij, die ons wetenschappelijk kandidaats-examen aan de Theologische School hebben afgelegd, de gelegenheid ontvangen, aan dezelfde inrichting verder te kunnen studeeren.

Wij wenden ons dus tot Uw vergadering met het verzoek, thans te willen overgaan tot het geven van de vrijheid tot doctoraal-studie en promotie aan de Theologische School te Kampen.

Wij voegen hieraan toe dat het in onze bedoeling ligt, ons opnieuw als student aan de Theologische School te laten inschrijven, zoodra Uw vergadering de gelegenheid tot voortgezette studie aan deze School openstelt.

Afschriften van dit adres zijn toegezonden aan het College van Curatoren der Theologische School, alsmede aan het College van Hoogleraren, en aan een aantal kerkelijke bladen.

Tot zoover het communiqué.

In verband met het feit, dat in het stuk zelf sprake is van het kandidaatsexamen als wetenschappelijk examen, is het niet ondienstig, ook hier een aanhaling te geven uit de brochure van den heer J. van Oversteeg, dien ik reeds vorige week hier aan het woord liet komen, en dien voorts ieder kent als ijverig en getrouw propagandist der V.U. Hij schrijft („Samenwerking", 26/7):

„Wat is eigenlijk de beteekenis van het kandidaatsexamen? Niets meer en niets minder, dan dat de examinatoren den examinandus een bewijs uitreiken, dat hij naar den doctoralen graad kan dingen. Nu nemen de Kerken met dit bewijs genoegen. Zij zeggen: Jonge man, zijt gij door de School der Kerken of door de Theologische faculteit bekwaam geacht om naar den doctoralen graad te dingen, welnu, dan achten wij u bekwaam genoeg om u toe te laten tot het praeparatoir examen en, loopt dat goed af, dan kunt gij naar het predikambt dingen (candideeren)."

Elke gedachte, als zou de School der Kerken niet wetenschappelijk genoeg zijn om te beoordeelen of iemand straks bevoegd kan worden verklaard den doctorstitel te voeren en in de vakken der godgeleerdheid hooger onderwijs te geven, is inderdaad belachelijk; maar even waar is het, uit zulk een 'promotierecht' af te leiden, dat de School der Kerken nu inderdaad heeft opgehouden opleidingsschool te zijn."

Tot zoover de heer Van Oversteeg.

Ook tegen zijn laatste zin heb ik geen bezwaar, tenzij hij mocht negeeren, wat in '33 is vastgesteld. De School immers leidt op, evenals, volgens de Hooger Onderwijswet elke faculteit der Rijksuniversiteit, en volgens deze en andere bepalingen iedere faculteit der V.U.

We hebben ook overigens veel lof voor wat de heer v. O. opmerkt. Het worde, temeer waar het van aan de V.U. zeer sympathieke zijde komt, wel overwogen.

Ook wat betreft het probleem van „afbouw" (van Kampen n.l.). Er zijn er, die zeggen: de theologische cursus van Kampen is gereed met de voor het kandidaatsexamen vereischte vleraal jaren van colleges. Dat zou juist zijn, indien Kampen moest opleiden door het medium van napraten, inderdaad van door dat der wetenschappelijke studie der theologie. Nu evenwel de opdracht daartoe in 1893 aan Kampen verstrekt is, moet ook de theologische cursus, juist als theologische, d.w.z. wetenschappelijke cursus, volledig zijn. Hoe dacht dr. A. Kuyper over de theologische volledigheid van een bij de stof voor het kandidaatsexamen staan blijvend cursus? Voor hem, gelijk aangehaald door den heer Van Oversteeg:

„Hierbij vestig ik uw aandacht zeer ernstig op het m.i. zeer te betreuren verschijnsel, dat meer dan één theoloog ons terstond na zijn kandidaatsexamen verlaat. Dit is feitelijk een verkorten van den Godgeleerden-cursus met een vol jaar... Het is een misbruik."

Tot zooverre Kuyper—Van Oversteeg. Men luistere. Niet zoover de Kamper studenten, als wel de kerken plegen te Kampen den godgeleerden-cursus voor wetenschappelijke beoefening der theologie (1893) te bekorten. Dat zij spoedig daarvan terugkomen!

Tenslotte: er is hier en daar wel eens een stem te beluisteren geweest, die de opzettelijk en direct wetenschappelijke waarde van het Kamper kandidaatsexamen wilde loochenen (en daarmee meteen den pas afsnijden aan het betoog van hen, die zeiden: wie (in een opzettelijk wetenschappelijk kandidaatsexamen) A zegt, moet ook (in zulk een doctoraal examen) B zeggen. De enkele aldus sprekende broeder wist dan wel, dat sedert jaar en dag te Kampen op de bul gedrukt staat: „candidaat in de theologie" (godgeleerdheid), doch dat ergens in een verouderd reglementje, dat men na de reorganisatie vergat bij te werken, per ongeluk nog staat: kandidaat tot het praeparatoir examen. Hij concludeerde dan, dat dus het Kamper examen, al was het ook wel wetenschappelijk, toch geen direct wetenschappelijke, maar alleen kerkelijke beteekenis had, en derhalve geen enkele beteekenis had voor de debatten over promotierecht.

Mijns inziens ziet de heer J. van Oversteeg de dingen beter en scherper. Het kandidaatsexamen, en van Kampen, en van de V.U., geeft, van den kant der wetenschap gezien, den wetenschappelijk definieerbaren graad van candidaat in de theologie. Maar datzelfde examen, en van de V.U., en van Kampen, geeft, van den kant der kerken gezien, den kerkelijk definieerbaren graad van candidaat tot het praeparatoir examen.

Men luistere, luistere, niet naar mij, maar naar den heer Van Oversteeg. Men verhaalt, dat die nog al eens met dr. A. Kuyper sprak, met name als hij publiceeren ging. Hier is de oude Kuyper, die van vóór zijn tocht naar de synode van 1914, waar hij ineens een heel anderen kant uit redeneerde, expres er voor overkomende voor één keer. Men luistere naar het duo Kuyper—Van Oversteeg. En men verspilte geen tijd aan noodeloze contrabetoogen in die punten, die „simple comme bonjour" zijn.

K. S.

1) School der Kerken; niet: Kerken der School. K. S.

Dr F. L. Rutgers en Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman over het oude, Gereformeerde, kerkrecht. (III.)

Op blz. 16 gaan deze Schrijvers verder: „De oude bestaande Kerken, — dit was gelijk wij herinnerden, de rechtsbeschouwing waarvan men uitging, — her namen" — n.l. met de Hervorming — „hare oorspronkelijke zelfstandigheid, en bepaalden zich eenvoudig tot eigen reformatie, met terzijdestelling van de priestelijke hiërarchie."

In eene noot teekenen zij aan den voet der bladzijde nog aan: „Het spreekt wel van zelf, dat dit niet de beschouwing was van de Roomsche hiërarchie. Volgens haar kon er hier geen sprake zijn van kerkhervorming, maar alleen van geestelijken en gemeentelieden, die zich individueel van de kerk afscheidden, de organisatie van haar bestuur eigenmachtig verwierpen

en de wettige verordeningen willekeurig ter zijde stelden. Daartegenover hebben toen de Hervormers, en later de voornaamste woordvoerders der Gereformeerde Kerken, in tal van geschriften gesteld en betoogd, dat wel waarlijk de kerken als zoodanig nu gereformeerd waren, en dat zij recht hadden de pauselijke hiërarchie af te werpen. De zeer belangrijke strijd, die daarover gedurende anderhalve eeuw gevoerd is, betrouwt niet minder dan het recht der reformatie zelf, en voorts ook het recht der Gereformeerde Kerken op den ouden naam en titel, de oude bezittingen en rechten enz.", blz. 16, noot 1.

Wanneer men nu bij het nieuwe kerkrecht weer de institutaire eenheid van eene classicale, provinciale, landelijke, kerk poneert, met de meerdere kerkelijke vergaderingen als hoogere vergaderingen en besturen, dan komt daarmee wezenlijk de Roomsche redeneering tegen de Hervorming terug, en geldt daartegen wat onze Vaders tegen deze Roomsche bewering m.m. (= met verandering van wat in dezen veranderd moet worden) ingebracht hebben.

Zij komen dan op het synodaal verband. „In de plaats van de hiërarchie kwam het synodaal verband, terwijl de Overheid de kerk, thans natuurlijk de gezulverde kerk, gelijk voorheen als publieke kerk (probata „= erkende") bleef beschouwen, en de andere kerken slechts als geduld (toleratae) toeliet", blz. 17.

„Historisch staat vast", zeggen zij, blz. 18, „dat, alvorens hier te lande eene gemeenschappelijke organisatie der verschillende kerken tot stand kwam, in verschillende provinciën, vooral in die, welke thans tot België behooren, tal van geheel op zich zelve staande gemeenten ontstonden, onder leiding van eigen leeraars en consistoriën."

Dus niet eerst eene landelijke of provinciale eenheid of kerk, die hier en daar en ginds afdeelingen stichtte, maar voorop de plaatselijke, zelfstandige kerken, die daarna vrijwillig, hoewel naar Gods gebod, maar onderling zonder dwangoefening, tot eene gemeenschappelijke organisatie, eene confederatie, overgingen of kwamen.

„In 1568 kwamen te Wezel de voornaamste leiders der toenmalige Nederlandsche Gereformeerden bijeen, hoofdzakelijk om een concept te ontwerpen, dat tot leiddraad voor verdere organisatie kon strekken, en waarin men dus de grondlijnen eener op Gereformeerde beginselen berustende kerkenorganisatie terugvond. Vol komen diezelfde grondlijnen vindt men in de Acta der eigenlijke Synoden, waar de kerken zelve met elkaar in verband treden; reeds van 1563 af in de Zuidelijke Nederlanden, en van 1571 af te Emden enz.", blz. 18.

Zij zeggen dus: „waar de kerken zelve met elkaar in verband treden". Het Gereformeerde kerkverband is eene onderling vrijwillige, hoezeer van Godswege verplichte, confederatie. Als een grondbeginsel wijzen zij dan op eene conceptbepaling, die daarna door de synoden als een artikel in de kerkenordening werd aangenomen en nog in onze K.O. staat. „In al die vergaderingen, ook in die te Wezel, stond dit beginsel voorop: „geen kerke zal over een ander kerke, geen dienaar des Woorts, geen ouderling noch diaken zal d'een over de ander heerschappij voeren", blz. 18. Zie K.O. art. 85, vroeger 84. Zij halen dan aan wat onderscheiden auteurs omtrent dit artikel schrijven, en wijzen op de overeenstemming van dit artikel met art. 31 onzer Geloofsbelijdenis, en met het betreffende artikel in de Fransche kerkenordening.

„Een der gevolgen van dit beginsel was de bepaling, dat „de dienaren des Woords zich zelve in den dienst der kerken verbinden, daar ze van beroepen zijn", schrijven zij, blz. 20. „Daaruit volgde dan wederom, zoo gaan zij voort, „dat „de Predikanten, Ouderlingen, Diaconen, Leeraars, Schoolmeesters, etc." (de gelijkstelling hier ter plaatse voor al deze ambten is opmerkelijk) „de Gemeenten, in welke dienst zij zijn, niet verlaten zullen zonder wettige kennis der zake, ende tuschenkomende oordeel van de geheele Classis ofte Parochie; gelijk ook niet vrij zal staan de kerken haren Denaar, Leenaar, Ouderling, etc. te verlaten, ter zij met toestaan van de Parochie ofte de Provinciale Classis", blz. 20 v.

De () met het er tuschen geplaatste zijn ook van de Heeren Rutgers en de Savornin Lohman.

Hier wordt dus ook van Classis en Provinciale Classis gesproken, van het „tuschenkomende oordeel van de geheele Classis ofte Parochie", en van het „toestaan van de Parochie ofte de Provinciale Classis".

Maar nu moeten wij letten op wat volgt.

Zij schrijven: „Zoo luidde art. 18 van het Ve Capitell van het Wezelsche ontwerp. Doch om te doen uitkomen hoe zelfstandig de kerk bleef tegenover eene verzameling van kerken, bepaalde het volgende artikel: „Noch tans staan wij de Classicale Vergaderingen hier in geen regt toe over eenige kerke ofte hare diensten; ten zij dezelve dat van zelfs zullen toestemmen: opdat de kerke niet tegens haar dank berooft werde van haar recht ende gezag", blz. 21. Zie ook Acta van de Nederl. Synoden der zestiende eeuw, verzameld en uitgeg. door F. L. Rutgers, blz. 27; en Kerkelijk Handboekje, uitgeg. door P. Biesterveld en Dr. H. H. Kuyper, blz. 23.

S. GREIJNDANUS.

Moeten we altijd blijven wachten?

In het laatste nummer van „Credo" schrijft Prof. Hepp een en ander over mijn brochure „In Kuyper's lijn".

Op wat voor manier dit geschiedt, blijkt wel uit het opschrift, dat Prof. Hepp boven zijn stukje plaatste.

Hij koos daar Wel worden hier namelijk door de dubbel het feit der gevolg van misleiden.

Merkwaardig bewijst. Hij niet!

Op welke voorbeeld bl

„Waar hee tijdelijken w

woord luidt

Maar deze (het woort

Stonlezinge

en tweede

waarlijk ge

diep doorda

slissend heb

O ja, er z

te vinden o

hijna over el

vertoonen d

maar kan. B

eigenlijk

ten toepasse

„het bijzond

kend uit wat

heeft, maar

die voorafga

Bovengeno

juist in een

bij die refor

der wetsidee

Kuyper daa

en zuiverder

gevonden.

Dit is mis

genoemde v

maar waar

gen, omdat

verbljvend

gaan inzien

van genoem

kanonade op

eigen wa

doorzichtig

Neen, neem

niet voor ha

is door Kuy

Bewijs vo

geeft Prof. K

Dat is wel

Eerst werd

ze verlaten

En als blij

wil rekenen

gedaan wor

met tal van

toonen wat

verschillende

„citaten spel"

bewijs!

En wat k

We willen

„stelsel" ver

wijsgeerige

een der axio

buigen allee

de Schrift i

Wat krijs

Prof. Hepp

later „van s

genaamde

king" is.

We hebber

Bij de vela

Nu zelfs c

Eerder we

een tweede

een tweede

een vernie

een eigen

een reeks

werpen,

een boek e

een studie

een studie

Allemaal

Maar we

En van „r

En door

We zullen

blijven doen

Maar daur

In afwach

Prof. Hepp's

malen zal, v

oordenelinge

geven.

En we ki

van mensche

geestverwan

Eerst een